

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

จุลสาร

เสาวภา

จุลสารเสาวภา ปีที่ 4 ฉบับที่ 3

ประจำเดือน กันยายน - ธันวาคม 2554

จากใจ... บรรณาธิการ

สวัสดิ์ศรีรับ

เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา สถานเสาวภา อายุครบ 89 ปี ในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2554 จุลสารเสาวภาฉบับนี้ จึงขอร่วมรำลึกถึงเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยการนำเสนอ “ประวัติสถานเสาวภาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประเทศไทย” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น บทบาท และ ภารกิจ ของสถานเสาวภา แม้ในปัจจุบัน สถานเสาวภาจะมีภารกิจในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น เช่น การผลิตเซรัมแก้พิษงูและชีววัตถุอื่นๆ งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและอายุรศาสตร์การทองเที่ยว การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ แต่ชาวเสาวภาทุกคนก็ยังคงมุ่งมั่นที่จะสนองพระปณิธานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสถาปนาสถาบันแห่งนี้ ที่ว่า “เพื่อปิตุภูมิ เพื่อวิทยา เพื่อมนุษยชาติ”

ท้ายเล่ม เราเก็บภาพบรรยากาศงานประชุมวิชาการระดับนานาชาติ 3rd Travel Medicine and Immunization (Joint congress to 9th ICTP) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 18 - 19 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมานั่นเอง คณะกรรมการจัดงานขอขอบพระคุณวิทยากร ผู้เข้าร่วมการประชุม และ พันธมิตรทุกฝ่าย มา ณ โอกาสนี้ ที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ และลุล่วงไปด้วยดี

แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าครับ

ศ.นพ.ธีระพงษ์ ตัดมทวีเชียร

บรรณาธิการ: ศ.นพ.ธีระพงษ์ ตัดมทวีเชียร
รองบรรณาธิการ: พญ. สุดา สิบุญเรือง
กองบรรณาธิการ:

- พญ. ปิยดา อุดมชัยสกุล
- นพ. จารุบุตร อังสนากุล
- นาง วิชาพร ใจเจริญทรัพย์
- นาง เสาวลักษณ์ เทพสุเมธานนท์
- นาง มณีรัตน์ เบญจวงศ์กุลชัย
- นาง ฐานเพชร ตัดมทวีเชียร
- น.ส. ณัฐชยา รัฎฐอนันต์พิณีจ
- นาง ชนิตรา เกาะลอย

ประสานงานบรรณาธิการ:

- ภก. อรรถธรณ ธนสุทธิการ
- น.ส. นาฏอนงค์ ขำนิพัทธ์

สนับสนุนการพิมพ์โดย:

- บริษัท ซาโนฟี่ ปาสเตอร์ จำกัด

ประวัติสถานเสาวภา ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้าของประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2454 หม่อมเจ้าหญิงบันลือศิริสาร ดิสกุล พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ดำรงราชานุภาพ ถูกสุนัขบ้ากัด ความทราบถึง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งไปรักษา ณ เมือง ไช้ฉ่อง แต่ไม่เป็นผลสำเร็จตามพระราชประสงค์ เพราะคลาดเวลาเรือออกเดินทาง หม่อมเจ้าหญิง บันลือศิริสาร มีอาการแสดงของโรคพิษสุนัขบ้าและ พระอาการกำเริบจนถึงสิ้นชีพิตักษัย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต พระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อจัดตั้งสถาน ที่ดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย โดยอาศัยเงิน อุดหนุนที่ได้รับพระราชทานเป็นปฐมฤกษ์จาก สมเด็จพระราชชนนีพันปีหลวง ส่วนหนึ่งกับ เงินที่ประชาชนร่วมใจกันบริจาคให้อีกส่วนหนึ่ง รวมกันแล้วเป็นจำนวนเงินที่เพียงพอแก่การจัด ซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในทางการแพทย์ ยังขาด อยู่แต่เพียงสถานที่สำหรับดำเนินการ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระบรมรา ชานุญาตให้อาศัยตึกหลวงที่ถนนบำรุงเมืองเป็น สถานที่ทำการชั่วคราว พร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้ ย้ายกิจการทำพันธุ์หนองฝีป้องกันไข้ทรพิษ รวม ถึงกิจการทำวัคซีนและเซรัมเพื่อรักษาโรคอื่นๆ ซึ่งอยู่ที่จังหวัดนครปฐม มาดำเนินการอยู่ด้วยกัน ในสถานที่ดังกล่าว โดยขนานนามสถานที่นั้นว่า “ปาสเตอร์สภา” เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2456 อยู่ในสังกัด ของกระทรวงมหาดไทย และมี ดร. เลโอโปลด์ โรแบร์ต ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้อำนวยการ ทั้งนี้ด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนจากสถานปาสเตอร์แห่ง ประเทศฝรั่งเศส

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรด เกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ “ปาสเตอร์สภา” เป็น “สถาน ปาสเตอร์” ตามชื่อของหลุยส์ ปาสเตอร์ (Louis

Pasteur) ชาวฝรั่งเศส ผู้แรกพบวัคซีนป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้าและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ โอนกิจการสถานปาสเตอร์ให้สภากาชาดไทยเป็น ผู้ดำเนินการทั้งหมด โดยอาศัยสถานที่เดิมเป็นที่ ทำการต่อไปชั่วคราว

เนื่องในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรม ศพ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2463 พระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนิถึงพระ อนุชการของสมเด็จพระราชชนนีได้ทรงปรารถนา ใคร่จะสร้างสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันยั่งยืน อยู่ในประเทศไทย เพื่อให้เป็นที่เชิดชูพระเกียรติยศ สมเด็จพระราชชนนีเคียงคู่กับโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ อันเป็นสถานที่เฉลิมพระเกียรติยศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่ ก่อนแล้ว จึงทรงอุทิศที่ดินตรงบริเวณมุมถนน สนามม้าตัดกับถนนพระราม 4 จังหวัดพระนคร ซึ่งอยู่ใกล้กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พร้อมกับ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ มอบให้ สภากาชาดไทยนำไปใช้ว่านวยการสร้างอาคาร ใหญ่ขึ้นหลังหนึ่งบนที่ดินดังกล่าว เพื่อใช้เป็น ที่ทำการแห่งใหม่ของสถานปาสเตอร์ พระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสถานที่แห่งใหม่นี้ ว่า “สถานเสาวภา” และเสด็จพระราชดำเนินทรง ประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2465 จากนั้นกิจการทั้งหมดของกองวิทยาศาสตร์ที่ สถานปาสเตอร์ ถนนบำรุงเมือง จึงได้ย้ายมา ดำเนินการอย่างถาวร ณ สถาบันใหม่นี้